

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΜΑΪΟΥ, 1844.

[ΑΡΙΘ. 89.]

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

ΟΥΔΕΙΣ βασιλεὺς ἢ στρατηγὸς ἐνήργησε τοσαῦτα εἰς τὸ μέγα θέατρον τοῦ κόσμου, ὅσα ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος. Ὁ Καῖσαρ, ὁ ἄλλος μέγας δορικτήτωρ τῆς ἀρχαιότητος, πιθανῶς ὄχι ὑποδεέστερος τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν ἰκανότητα, ἀντίζηλος δ' αὐτοῦ κατὰ τὴν φήμην, εἶχε πολὺ μικροτέραν ἐπιβροήν εἰς τὰ

ἡ. 5

τῆς ἀνθρωπότητος· διότι καὶ πρὶν αὐτοῦ ἢ τῆς Ρώμης δυσάγωγος πολιτεία ἔτεινε ταχέως εἰς τὸν δεσποτισμὸν, καὶ τὸ μόνον ἀμφίβολον ἦτο ποῖος ἤθελε λάβει τὴν δεσποτικὴν ἀρχήν, ὁ Πομπήϊος ἢ ὁ Καῖσαρ, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἀριστοκρατικῆς, ἢ ὁ εὐνοούμενος τῆς δημοκρατικῆς φατρίας· — ζήτημα, ὡς

δυνάμεθα ἐκ τῆς ἐκβάσεως νὰ συμπεράνωμεν, ὄχι ζωϊκῶς ἀξιόλογον εἰς τὰς ὑπάρχουσας μυριάδας. Ὁ βίος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἀπ' ἐναντίας, ἦτο μία ἐκ τῶν κρισίμων ἐκείνων ἐποχῶν, αἵτινες μετέβαλλον τὴν ἱστορίαν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Αὐτὸς προεφητεύθη ὡς μέσον προσδιωρισμένον εἰς ἐκτέλεσιν τῶν τοῦ Ὑψίστου βουλῶν· ἐκρήμνισε τὰς δυνατὰς αυτοκρατορίας τῆς γῆς· ἀντικατέστησε νέας βασιλικὰς οἰκογενείας, νέα ἤθη, καὶ νέαν γλῶσσαν εἰς τὸ πλουσιώτατον μέρος τοῦ γνωστοῦ κόσμου· συνδέει τὴν ἱεράν πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἱστορίαν, καὶ ὡς τοιοῦτος εἶναι τὰ μέγιστα ἀξιόλογος καὶ περισπούδαστος, ἀνεξαρτήτως τῆς γοητικῆς ἐκείνης δόξης ἣτις συνοδεύει τὰς λαμπρὰς ιδιότητας καὶ τὰς θαυμαστάς ἐπιτυχεῖς πράξεις.

Οἱ Μακεδόνες, τῶν ὁποίων ὁ Ἀλέξανδρος ἦτον ὁ κατὰ κληρονομίαν βασιλεὺς, ἐθεωροῦντο εἰς τοὺς λαμπροτέρους χρόνους τῆς Ἑλλάδος σχεδὸν ὡς βάρβαροι, ἀνάξιοι νὰ συναριθμῶνται μετὰ τῶν ἐξευγενησμένων κατοίκων τῶν Ἑλληνίδων πολιτειῶν· οἱ βασιλεῖς ὅμως τῆς Μακεδονίας κατήγοντο ἐκ τοῦ Ἀργούς, καὶ ἐγενεαλογοῦντο ἐκ τοῦ ἐντίμου οἴκου τοῦ Ἡρακλέους. Φίλιππος, ὁ πατὴρ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἦτον ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν, ὅστις κατέστησε φοβερὰν τὴν δυνάμιν του εἰς τοὺς πρὸς μεσημβρίαν Ἑλλήνας. Ἦτον ἀνδρείος, μεγαλόψυχος, καὶ φιλόδοξος ἡγεμὼν, ἐξίσου ἐπιτυχῶν εἰς τὸ διαπραγματεῦσθαι καὶ εἰς τὸ πολεμεῖν. Ὁ προσφιλέστατος σκοπὸς του ἦτο νὰ ἀναγνωρισθῆ ἀρχηγὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· τοῦτο δὲ κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους, μετὰ μικρὰν σειρὰν ἐπιτυχῶν ἀγῶνων, διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ νίκης κατὰ τῶν Θηβαίων, Ἀθηναίων, καὶ ἄλλων συμμάχων πολιτειῶν, π. Χ. 338. Ἡ ἀποφασιστικὴ αὕτη μάχη κατέβαλε πᾶσαν φανεράν ἀντίστασιν· καὶ μετ' οὐ πολὺ, εἰς σύνοδον συγκροτηθεῖσαν ἐν Κορίνθῳ, διορίσθη ἀρχιστράτηγος τῆς Ἑλλάδος, μὲ σκοπὸν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Περσίαν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἠνωμένων δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ἀλλ' ἐδολοφονήθη πρὶν ἐκτελεσθῆ ὁ σκοπὸς οὗτος, π. Χ. 336. Αἷτια δὲ τοῦ τραγικοῦ τούτου συμβάντος ἀπεδόθησαν διάφορα ὑπὸ διαφόρων ἱστορικῶν, μερικὴ μνησικακία, οἰκιακὴ διχόνοια, καὶ ὁ ζηλότυπος φόβος τῆς Περσίας.

Ὁ Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Πέλλαν, π. Χ. 356. Ὡς δὲ πατὴρθεν ἐγενεαλογεῖτο ἐκ τοῦ Ἡρακλέους, οὕτω διὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ὀλυμπιάδος, τῆς ἐκ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Ἡπείρου, κατήγετο ἀπὸ τοῦ Ἀχιλλεύου. Μολοντί δὲ ἦτο λαμπρὰ ἡ γενεαλογία του, ἡ γέννησις αὐτοῦ ὅμως ἦτον ἀμφίβολος· διότι ὁ Φίλιππος ὑπώπτευε τὴν ἀπιστίαν τῆς Ὀλυμπιάδος, καὶ πολλοὶ συγγραφεῖς ῥητῶς βεβαι-

οῦσιν αὐτὴν. Ἀφοῦ κατέστη διαβόητος ὁ Ἀλέξανδρος, ἡ κολακεία διίσχυρίζετο ὅτι ὁ Ζεὺς, ὁ ἀναξ τῶν θεῶν, εἶχε δώσει ὑπαρξιν εἰς τὸν μέλλοντα δορικτήτορα τοῦ κόσμου· καὶ ἡ κενοδοξία ἢ ἡ πολιτικὴ ἐδέχετο καὶ διέδιδε τὸν μῦθον. Εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους ἐμνημονεύετο ὡς ἀξιόλογος σύμπτωσις, ὅτι ὁ ἐν Ἐφέσῳ λαμπρὸς ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος ἐπυρπολήθη τὴν νύκτα τῆς γεννήσεώς του. Ἀνετράφη δὲ μετ' ἐπιμελείας καὶ φρονήσεως, καὶ ἀποκατέστη εὐρωστος καὶ δραστήριος, ἐμπειρος εἰς στρατιωτικὰ γυμνάσματα καὶ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὄπλων. Εἰς τὸ τρέχειν καὶ τὸ ἵππευεῖν ἠξιώθη μεγίστης ὑπεροχῆς· καὶ μία τῶν μᾶλλον διαβόητων πράξεων τῆς νεότητος αὐτοῦ ἦτον ἡ καταδάμασις Θετταλικοῦ τινος μεγαλοπρεποῦς ἵππου, ὅστις εἶχε προσφερθῆν εἰς τὸν πατέρα του ν' ἀγορασθῆ ὡς γενναῖον ζῶον, ἀλλ' ἀπεβλήθη, καθὸ τοσοῦτον ἄγριος, ὥστε οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἵππευσῇ ἐπ' αὐτοῦ. Οὗτος ἦτον ὁ περίφημος Βουκέφαλος, ὅστις, ἀφοῦ ἐβάστασε τὸν Ἀλέξανδρον καθ' ὅλους τοὺς Περσικοὺς πολέμους, ἀπέθανεν εἰς τὴν κατὰ τοῦ Πύρου μάχην, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ὑδάσπου. Τὸ πνεῦμά του ἐκαλλιεργεῖτο οὐχ ἦττον ἐπιμελῶς παρὰ τὸ σῶμά του. Δεκαπενταετῆς ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίστασιν τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅστις διέμενε παρ' αὐτῷ μέχρι οὗ ἐκίνησε κατὰ τῆς Περσίας. Εἰκάζεται δὲ ὅτι ὁ φιλόσοφος συνέγραψε πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ τὰς ἐτι σωζομένας πολυτίμους πραγματείας του, περὶ λογικῆς, ποιητικῆς, κτλ. καὶ ὑπάρχει ἐπιστολὴ τις, ἐν ἣ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιπλήττει τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ « διότι ἐξέδωκε τοὺς κλάδους ἐκείνους τῆς ἐπιστήμης, οἵτινες δὲν ἐμανθάνοντο μέχρι τοῦδε πλὴν ἀπὸ ζώσης διδασκαλίας. Κατὰ τί θέλω ὑπερέχειν ἄλλων, ἐὰν ἢ βαθυτέρα γνῶσις ἦν ἀπέκτησα παρὰ σοῦ κοινοποιηθῆ εἰς ἅπαντας; » Τὸ χωρίον δὲ τοῦτο ἐμπορεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς ἀνακάλυψιν καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν πονηρῶν ιδιοτήτων τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ἐδίψα μὲν τὴν σοφίαν, ὄχι ὅμως ἀπλῶς χάριν αὐτῆς, ὄχι διὰ τὴν ἀφηρημένην ἀξίαν της, ἀλλὰ πρὸς εὐχαρίστησιν τῆς φιλοδοξίας του, διὰ νὰ γένη ὑπέρτερος ἄλλων·—καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίστασιν, καθ' ἣν ὁμολογουμένως ἐζήτει καὶ ὑπελήπτετο τὰς γνώσεις διὰ φιλαύτους σκοπούς. Πόσον μὲν ἐπέδωκεν εἰς τὰς ἀφηρημένας ἐπιστήμας, μᾶς λείπουν τὰ μέσα ὥστε νὰ προσδιορίσωμεν· ὅτι ὅμως αἱ δυνάμεις του ἐπιμελῶς ἐκαλλιεργήθησαν, εἶναι πρόδηλον. Ἡ φράσις του καὶ εἰς τὸ λαλεῖν καὶ εἰς τὸ γράφειν ἦτο σαφὴς καὶ καθαρά· ἡ ἰκανότης του ἤρμοζεν οὐχ ἦττον εἰς πολιτικὰς παρ' εἰς στρατιωτικὰς ὑποθέσεις· πρὸ πάντων, εἶχε τὴν δυνάμιν τοῦ ἀρχεῖν, τὴν ὑπεροχὴν ἐκείνην εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἄλλων, ἣτις φαίνεται μέρος τῆς φυσικῆς συστάσεως

τῶν ὅσοι ἀπολαύουσιν αὐτὴν, μὴ ἀποκτωμένη, καίτοι βελτιουμένη, διὰ τῆς σπουδῆς. Ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων κρίνοντες, συμπεραίνομεν ὅτι ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ ἀγωγή ἦτο κατωτέρα τῆς διανοητικῆς· ἦτον αὐθάδης, ἰσχυρογνώμων, ὀρμητικὸς καὶ βίαιος. Ὅτι μὲν ὁ Ἀριστοτέλης, καίτοι ἐγκρατὴς τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας, δὲν εἶχε διδάξει εἰς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ τὴν τέχνην τοῦ κυβερνᾶν ἑαυτὸν, εἶναι πρόδηλον ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα τῆς νεότητος τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὡς καὶ ἀπὸ τὰς ὑπερβολὰς τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας του. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι τὰ δῶρα τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης συνενούησαν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην πρὸς αὔξησιν τῆς δυσκολίας τοῦ νὰ διδαχθῆ ἢ νὰ ἐνεργηθῆ ἡ ἀπαιτούμενη ἐγκράτεια.

Ὁ ἔρωσ τῶν κατακτήσεων, ἐμφυτος εἰς τὸν χαρακτήρα του, περιβαλλόμενος δὲ καὶ ὑπὸ ἐθνικῶν ἔξεων καὶ προλήψεων, καὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ κοινωνικῆς θέσεως, ἐνίσχυετο ἐτι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ἐμπαθοῦς πρὸς τὸν Ὀμηρον θαυμασμοῦ, τὸν ὅποιον ἐφάνερωσεν ὁ Ἀλέξανδρος καὶ εἰς τὴν νεανικὴν καὶ εἰς τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν του. Γενεαλογούμενος ἀπὸ τοῦ Ἀχιλλεύου τοῦ ἥρωος τῆς Ἰλιάδος, ἐφιλοτιμιετο νὰ ἀξιώθῃ ὡς πρὸς τὰ κατορθώματα καὶ ὡς πρὸς τὸ κλέος μὲ τὸν μέγαν αὐτοῦ προπάτορα· ἡ πρώτη δὲ φροντίς του, ὅτε ἀπέβη εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ τοῦ παραλίου τῆς Τρωάδος, ἦτο ν' ἀποδώσῃ μεγαλοπρεπεῖς ἐπικηδείους τιμὰς εἰς τὴν σκιάν τοῦ Ἡρώου· καὶ λέγεται ὅτι ἐν τῷ διαστήματι αὐτῶν, μιμούμενος τὰς ἀρχαίας τελετὰς, ἔδραμε γυμνὸς καὶ ἀνυπόδητος περὶ τὸ ἀνάχωμα, τὸ καλύπτρον τὰ λείψανα τοῦ ἥρωος. Ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια ἦσαν οἱ σταθεροὶ σύντροφοι τοῦ Ἀλεξάνδρου. Τὴν νύκτα ἐτίθεντο ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον αὐτοῦ μετὰ τοῦ ξίφους του· τὸν πρὸς αὐτὰ δὲ σεβασμὸν του μαρτυρεῖ τὸ ἱστορούμενον ὅτι κιβώτιόν τι ἐξαισίου καλλονῆς καὶ λαμπρότητος εὐρέθεν μετὰ τῶν Περσικῶν θησαυρῶν προσδιώρισε νὰ ὑποδεχθῆ ἐν ἀντίγραφον τῶν ποιημάτων τούτων, μὴ ἐγκρίνας νὰ μεταχειρισθῆ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον ἐξαιρετον καλλιτέχνημα τῆς ἀνθρωπίνου εὐφυΐας. Θεωροῦντες δὲ τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν θαυμαστῶν τούτων ποιημάτων, καὶ μάλιστα τῆς Ἰλιάδος, εὐκόλως ἐνοοῦμεν πῶς ἤθελον ἐπενεργῆσιν ἐπὶ νεανίσκου εἰς τὰς περιστάσεις καὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Τοιοῦτος, ὅποιον περιεγράψαμεν αὐτὸν, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου, εἰκοσθετῆς τὴν ἡλικίαν, ὁ Ἀλέξανδρος. Ὁ αἰφνίδιος δὲ θάνατος τοῦ Φιλίππου, καὶ ἡ νεότης τοῦ διαδόχου του, ἔδωκαν εἰς ὅλους, ὅσοι εἶχον ὑποφέρει μετ' ὀργῆς καὶ ἀνυπομονησίας τὴν ταχεῖαν αὔξησιν τῆς Μακεδονικῆς δυνάμεως, ἀρμόδιον εὐκαιρίαν, ὡς ἐφαίνετο ν' ἀπελευθερωθῶσι. Κίνδυνοι καὶ ἀνταρσῖαι περιεκύλουν πανταχόθεν τὸν Ἀλέξαν-

δρον, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις καὶ ἡ ἐτοιμότης ἔσωσαν αὐτόν. Ἐξεστράτευσε πάραυτα εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ ἀνατρέψας τὰς ἀρχομένας σκευωρίας τῶν δυσηρεστημένων, ἐπροχώρησεν εἰς τὰς Θερμοπύλας, ὅπου ἡ Ἀμφικτυονικὴ Σύνοδος ἀνεγνώρισεν αὐτὸν, ἀντὶ τοῦ πατρὸς του, ἀρχιστράτηγον τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ψήφισμα τοῦτο ἐπεκύρωσε γενικὴ ἐν Κορίνθῳ συνέλευσις, ἣτις ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πληρεξουσιότητα νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ σχέδια τοῦ πατρὸς του, ἀναδεχόμενος τὴν στρατηγίαν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἰς τὸν κατὰ τῆς Περσίας πόλεμον. Μόνοι οἱ Λακεδαιμόνιοι διεφώνησαν, εἰπόντες ὅτι προνόμιον αὐτῶν ἦτο πάντοτε νὰ ὀδηγῶσι, καὶ ὄχι ν' ἀκολουθῶσιν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἐγεινεν ἡ μεταξὺ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Διογένης περιβόητος συνέντευξις, καθ' ἣν ἀπήτησεν ὁ κυνικὸς φιλόσοφος, καὶ τὴν μόνην χάριν ἣν ἐχρειάζετο, νὰ συρθῆ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἡλίου.

Τὸ ἔαρ τοῦ 335 π. Χ. ἐπεχείρησεν ὁ Ἀλέξανδρος μακρυνὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν ἀρκτῶν βαρβάρων, ἐκ τῆς ἐγνωσμένης κακονοίας τῶν ὁποίων ἐφοβεῖτο κίνδυνον ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ εἰς τὴν Περσίαν. Διαβάς τὰ στενὰ τοῦ Αἴμου ἀφοῦ κατετρόπωσε τὸν ἐχθρὸν, ἐξηκολούθησεν τὴν πορείαν του μαχόμενος καὶ νικῶν μέχρι τῶν ὄχθων τοῦ Ἰστροῦ. Αφοῦ δ' ἐστερέωσε πάλιν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τὸν φόβον τοῦ Μακεδονικοῦ ὀνόματος, ἐκλείσεν εἰρήνην πρὸς τοὺς Τριβαλλοὺς καὶ Γέτας, καὶ ἐστράφη πρὸς δυσμὰς κατὰ τῶν Ἰλυριῶν καὶ Ταυλαντίων, πολεμικῶν ἐθνῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀδριατικοῦ.

Ἐνῷ ἐνησχολεῖτο τοιοῦτοτρόπως, διεδόθη εἰς τὴν Ἑλλάδα φήμη περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἣτις ἐνεθάρρυνε τοὺς Θηβαίους νὰ κάμωσιν ἀπόπειραν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἀνεξαρτησίας των. Τὴν εἶδησιν ταύτην λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέστρεψε πρὸς νότον διὰ βεβιασμένων πορευῶν, καὶ ἐφθασεν εἰς τὰς Θήβας πρὶν καὶ ἀναιρεθῆ ὁ περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ λόγος. Καὶ ἦτο μὲν ἀδιάθετος νὰ καταφύγῃ εἰς βίαια μέτρα· ἀλλ' αἱ περὶ συμβιβασμοῦ προτάσεις του ἀπεβλήθησαν μετ' ὕβρεως, καὶ ἡ πόλις, ἀλωθεῖσα ἐξ ἐφόδου, ὑπέφερε τὰ ἐσχατὰ δεινὰ τῆς στρατιωτικῆς βίας. Οἱ μὴ κατασφαγέντες εἰς τὴν πρώτην ὀρμὴν, κατεδικάσθησαν εἰς δουλείαν· καὶ αἱ οἰκοδομαί, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως, κατηδαφίσθησαν. Τὴν αὐστηρότητα ὅμως τοῦ ψηφίσματος τούτου ἐμαλάκυναν ἐκτεταμένοι τινὲς ἐξαιρέσεις. Οἱ ἀπόγονοι μάλιστα τοῦ Πινδάρου διεσώθησαν ἀβλαβεῖς καὶ εἰς τὰ πρόσωπα καὶ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν, καὶ ὁ οἶκός του ἀφέθη ἰσάμενος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καθολικοῦ ὄλεθρου. Αἱ Θηβαὶ οὐδέποτε ἀνέλαβον ἀπὸ τὴν πληγὴν ταύτην.

Ἐπεται συνέχεια.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΥΦΛΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ ΔΟΚΗΣΙΣΟΦΩΝ.

ΕΚ τῆς υπερβολικῆς ὑπολήψεως ἡμῶν αὐτῶν γεννῶνται ἰσχυρότατα προλήψεις. Ὁ δοκησισοφός εἶναι πάντοτε ὑπερευχαριστημένος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σύνεσιν· καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ ὑποφέρει ἀντιλογία, καὶ λαμβάνει μεγάλην δυσαρέσκαιαν ὅταν τολμήσῃ τις ν' ἀντιπαρατάξῃ τὴν κρίσιν του ἐναντίον τῆς ἰδικῆς του εἰς ὅποιονδήποτε πράγμα. Αὐτὸς προτιμᾷ νὰ διαμένῃ εἰς σφάλμα τι παρά νὰ μακρυνθῇ ἐξ αὐτοῦ, φοβούμενος μὴ ἀποδειχθῇ αὐτως ἐσφαλμένη ἡ κρίσις του, καὶ μὴ στοχαζόμενος ὅτι ἐξελέγχεσθε ἡ ἀφροσύνη καὶ ἡ ἀκρισία του πολὺ μᾶλλον διὰ τῆς τοιαύτης ἰσχυρογνωμοσύνης καὶ ἐπιμονῆς. Ἡ περὶ τῆς ἐαυτοῦ ἰκανότητος μεγάλη πεποίθησίς του κάμνει αὐτὸν τυφλὸν πρὸς ὅλα τὰ ἐλαττώματα, ὅσα πᾶς ἄλλος εὐκόλως δύναται νὰ παρατηρήσῃ ἐπάνω του· ὥστε, ὅσον καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι συνετὴ, εἰλικρινῆς, φιλικῆ, εὐγενικῆ, καὶ ἀρμόδια ἡ γνώμη σου, αὐτὸς εὐθὺς στοχαζέσθαι ὅτι προέρχεται βεβαίως ἀπὸ κακίαν ἢ ἀμάθειάν σου, καὶ ὄχι ἀπὸ κἀνὲν σφάλμα του.

Ὁ Σένεκας, ἐνθυμούμαι, διηγεῖται τι, ἄριστον εἰς ἐξήγησιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Γράφων πρὸς τινα φίλον του, λέγει, «Ἡ γυνὴ μου ἔχει ἀκόμη ἐν τῷ οἴκῳ τὴν μωρὰν ἢ γελωποιοῦν Ἀρπάστην, ἣτις, ὡς γνωρίζεις, χρησιμεύει πρὸς διασκέδασιν τῆς οἰκογενείας, καίτοι οὐ μικρὰ ἐνόχλησις πρὸς με. Διότι ἐγὼ δὲν λαμβάνω κάμμιαν εὐχαριστήσιν ἀπὸ τοιαῦτα παρά φύσιν πράγματα. Ἐὰν θέλω νὰ εὐχαριστήσω με τὴν συναναστροφὴν μωροῦ τινος, δὲν ἔχω χρειάν νὰ ὑπάγω μακρὰν διὰ νὰ τὸν εἴρω, διότι ἐμπορῶ νὰ γελάσω με ἑαυτόν. Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μωρὰ κόρη αἰφνης ἔχασε τὸ φῶς της, καὶ (τὸ ἀπίστευτον ἴσως, καίτοι ἀληθέστατον) ἀγνοεῖ ὅτι εἶναι τυφλὴ, ἀλλὰ συχνὰ προσκαλεῖ τὴν διδασκάλισσάν της νὰ τὴν ἐκβάλῃ ἔξω, λέγουσα ὅτι ὁ οἶκος εἶναι σκοτεινός. Σημειώτεον δὲ ὅτι ἐκεῖνος, ὁ περιγεγῶμενος εἰς τὴν ἀτυχῆ ταύτην κόρην, συμβαίνει εἰς ὄλους ἡμᾶς. Κάνεις δὲν γνωρίζει ὅτι εἶναι φιλάργυρος ἢ ἀπληστος, κτλ. Ἀλλ' ἡ διαφορὰ μεταξύ τῶν τυφλῶν καὶ ἡμῶν εἶναι ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ζητοῦσι τινα διὰ νὰ τοὺς δώσῃ, ἡμεῖς δ' εὐχαριστούμεθα νὰ πλανώμεθα χωρὶς ὁδηγοῦ. Ἀλλὰ διὰ τί ἀπατώμεθα τοιουτοτρόπως; Διότι ἡ ἀβῶστία δὲν εἶναι ἐξωτερικῆ, ἀλλὰ βαθέως ἐβρίζωμένη ἐντὸς μας· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἴασις αὐτῆς εἶναι δυσκολώτερα, --διότι δὲν γνωρίζομεν ὅτι εἴμεθα ἀβῶστοι.»

Η ΕΚ ΤΩΝ ΕΧΘΡΩΝ ΩΦΕΛΕΙΑ.

ΔΕΝ πρέπει νὰ ἡμεθα διόλου ἀναίσθητοι εἰς ὅσα φρονεῖ καὶ λέγει περὶ ἡμῶν ὁ κόσμος, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἐλέγχους καὶ τὰς ἐπιπλήξεις τῶν ἐχθρῶν μας. Ὁ ἐχθρὸς ἐμπορεῖ μὲν νὰ εἴπῃ, ἐκ τῆς κακίας του, ὅσα ἔχουν ἀνάγκην ἐξετάσεως ἢ ἀληθεύσιν ἢ ὄχι· ἀλλ' ἐὰν ὁ ἐλέγχος του ἦναι δίκαιος, γνωρίζομεν ἐκ τούτου τὴν ἑλλειψίν μας, καὶ τότε ὁ ἐλέγχος καθίσταται εὐεργεσία πρὸς ἡμᾶς. Ὁ μὴ ἔχων ἐχθροὺς ἔχει ἀνάγκην εἰλικρινῶν φίλων· καὶ πάλιν ὁ μὴ ἔχων τοιούτους φίλους, δὲν πρέπει νὰ δυσαρεστῆται ὅτι ἔχει ἐχθροὺς· ἐπειδὴ ἡ ἐπιπλήξις αὐτῶν θέλει τὸν χρησιμεύσειν ὡς παράδειγμα διορθώσεως. «Οἱ φίλοι,» λέγει περίφημος τις Ἀγγλος ἠθικολόγος, «μᾶς κολακεύουν ἐνίοτε ὅσον καὶ ἡ καρδιά μας. Αὐτοὶ ἢ δὲν βλέπουν τὰ πταίσματά μας, ἢ κρύπτουν αὐτὰ, ἢ τὰ μετασχηματίζουν εἰς τρόπον, ὥστε δὲν κά-

μωμεν κάμμιαν εἰς αὐτὰ παρατήρησιν. Ὁ ἐχθρὸς, ἐξ ἐναντίας, μᾶς ἐξετάζει μετ' ἀκριβείας, ἐξανοίγει πᾶν πταίσμα καὶ ἀτέλειαν τῆς διαθέσεώς μας, καὶ μοιολότι μεγαλύνει αὐτὰ ἢ πονηρία του, ἴσως ἔχω τι, σύμφωνα μὲ τὰ ἐπ' αὐτοῦ λεγόμενα. Ὁ μὲν φίλος μεγαλύνει τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ δ' ἐχθρὸς τὰ πταίσματα. Ἀλλ' ὁ φρόνιμος δύναται νὰ ὠφελῆθῃ ἐξ ἀμφοτέρων, ἐνσχύων τὰς πρώτας, καὶ ἀποστρεφόμενος τὰς δευτέρας. Ὁ Πλούταρχος ἔγραψε διατριβὴν τινα περὶ τῶν ὠφελειῶν, ὅσας ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ λάβῃ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του· μεταξύ δὲ τῶν ἄλλων καλῶν καρπῶν τῆς ἐχθρας ἀναφέρει τούτον, μερικώτερον, δηλ. ὅτι ἐκ τῶν ἐλέγχων της βλέπομεν τὸ κάκιστον μέρος ἡμῶν αὐτῶν, καὶ ἀνακαλύπτομεν ῥύπους τινας καὶ ἐλλείψεις εἰς τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν συνομιλίαν μας, ἅτινα οὐδέποτε ἠδυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ἄνευ τῆς βοηθείας τῶν κακοφυνῶν τούτων διδασκάλων.»

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΩΦΕΛΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ὈΦΕΪΛΕΙ ὁ σοφὸς οὐ μόνον νὰ μαθάνῃ, ἀλλὰ καὶ ν' ἀπομαθάνῃ. Τῆς αὐτῆς σοφίας ἴδιον εἶναι ν' ἀποβάλλῃ τὰς ἀνωφελεῖς γνώσεις, καὶ ν' ἀποκτᾷ τὰς ὠφελίμους. Ὅτε προτείενε τις νὰ διδάξῃ τὸν Θεμιστοκλέα τὴν τέχνην τοῦ ἐνθυμίσθαι, ἤθελον μᾶλλον, ἀπεκρίθη, νὰ μάθω τὴν τέχνην τοῦ λησμονεῖν.—Ὁ λόγιος, ὁ καταγινόμενος ἐφ' ὅλης ζωῆς του εἰς τὸ συναθροίσειν βιβλία, θέλει εὐρεῖ, τέλος πάντων, εἰς τὴν βιβλιοθήκην του πολλὰ ἀνωφελῆ· καὶ ὅσον ἀποκτᾷ αἰσθησιν τοῦ καλοῦ, καὶ ὅσον βελτιοῦται ἡ κρίσις του, τόσον θέλει ἀπορρίπτει πολλὰ ἐξ αὐτῶν ὡς ἀνάξια τῆς προσοχῆς του, ἅτινα ἴσως πρότερον ἐτιμούσε καὶ ἀπέκτα μετὰ προθυμίας, βάλλων εἰς τὸπον αὐτῶν ἄλλα ὡς καλῆτερα καὶ ὠφελιμώτερα. Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ κάμωμεν καὶ ὡς πρὸς τὴν κρίσιν μας, ἐξετάζοντες τὸ φροτῖνον τοῦ νοῦς, --τὰ ἐν αὐτῷ ἀποταμιευθέντα, --χωρίζοντες τὸ ἄχυρον ἀπὸ τὸν σῖτον, τὰ ὅποια γενικῶς λαμβάνομεν ὁμοῦ, καὶ ἐπιμελούμενοι μὲ τὸν αὐτὸν ζῆλον νὰ λησμονήσωμεν ὅσα δὲν ἔπρεπε νὰ μάθωμεν, ὡς καὶ νὰ φυλάξωμεν ὅσα δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΡΟΪΚΟΥ ΒΙΟΥ.

ΕΙ τις οἶεται τερπνότερον εἶναι τὸν ἐν ἄστει βίον τοῦ ἐν ἀγροῖς, ἐνθυμηθῆτω πρὸς ἑαυτὸν, οἷον μὲν ἐστὶ βότρυς ὄραν ἐξ ἀμπελοῦ κρεμαμένους, οἷον δὲ ἰδεῖν λῆϊα Ζεφύρων ἀγροῖς κινούμενα, οἷον δὲ ἀκοῦσαι βοῶν μνησκόμενων, καὶ προβάτων βληχωμένων, οἷον δὲ θέαμα δαμάλεις σκιρτώσας καὶ ἔλκουνσαι γάλα· ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ τὰ ἐν τοῖς θεάτροις δεικνύμενα μὴ δὲν εἶναι πρὸς τὴν ἀπ' ἐκείνων ἡδονήν.

Η ΤΥΧΗ δὲν χαρίζει, ἀλλὰ δανείζει τὰ χρήματα εἰς τοὺς πλοσίους.

Η ΣΜΥΡΝΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΕΠΟΧΗΝ ΤΗΣ.

Η ΣΜΥΡΝΑ, κατὰ τὴν πιθανωτέραν χρονολογίαν, ἐκτίσθη εἰς τὴν Αἰολίδα τῆς Ἀσίας, 1150 ἔτη πρὸ Χρ. Ἡ πιθανωτέρα δὲ περὶ ἀρχῆς αὐτῆς δόξα φαίνεται ἢ τοῦ Στράβωνος. Ὁ φιλόσοφος οὗτος γεωγράφος λέγει, ὅτι Σμύρνα πρῶτον ὠνομάσθη ἀπὸ μιᾶς τινος τῶν Ἀμαζόνων μέρους τῆς Ἐφέσου. Ἐπειτα πλῆθος τῶν Ἐφεσίων ἤλθον καὶ κατόκησαν τὴν Αἰολικὴν Σμύρναν, διώξαντες ἀπ' αὐτὴν τοὺς Λέλεγας, παλαιὸν ἔθνος Καρικόν, καὶ τὴν παρωνόμασαν ἀπὸ Σμύρνης τῆς Ἐφέσου. Φαίνεται λοιπὸν ἡ Σμύρνα κυρίως ἀποικία τῶν Ἀθηναίων· ἐπειδὴ καὶ οἱ Ἐφέσιοι ἦσαν Ἀθηναῖοι, ἀποικοὶ δηλονότι τῶν Ἴωνων ἐκείνων, οἵτινες ἤλθον εἰς τὴν Ἀσίαν ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὸν Ἀνδροκλον, γνήσιον υἱὸν τοῦ Κόδρου βασιλέως τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦτο ἴσως ἐννοεῖ ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ἐπιγραμματοποιὸς, ὀνομάζων Ἀθηναῖον καθὸ Σμυρναῖον τὸν θεῖον Ὀμηρον·

«Ἡμέτερος γὰρ ἐκεῖνος ὁ χρύσεος ἦν πολιτῆς
«Ἐπερ Ἀθηναῖοι Σμύρναν ἀποκίσταμεν.»

Οἱ Σμυρναῖοι, εἰς τὴν πρώτην ἐποχὴν των, δὲν ἐφάνησαν κατώτεροι τῆς παλαιᾶς εὐγενείας των. Καὶ εἰς τὴν σοφίαν καὶ εἰς τὴν ἀνδρίαν διέλαμψαν, ὅσον καὶ οἱ Μιλήσιοι, καὶ οἱ Ἐφέσιοι, καὶ οἱ Κολοφώνιοι, καὶ οἱ ἄλλοι συναδελφοὶ των Ἴωνες. Ἄν αἱ Κλαζομεναὶ καυχῶνται διὰ τὸν φυσικὸν Ἀναξαγόραν, καὶ ἡ Μίλητος διὰ τὸν Ἀναξιμένην καὶ τὸν Θαλῆν, ἔχει καὶ ἡ Σμύρνα νὰ καυχῆθῃ καὶ δι' ἄλλους πολλοὺς βλαστοὺς της, καὶ διὰ τὸν ἀθάνατον πατέρα τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας, τὸν Ὀμηρον. Ἀλλὰ περὶ τούτου μὲν ὕστερον. Ὅσον δὲ περὶ τῆς ἀνδρίας τῶν παλαιῶν Σμυρναίων, τοὺς δοξάζει ὁ πόλεμος, τὸν ὅποιον ἔκαμαν κατὰ τῶν συνεπαρχιωτῶν καὶ πορθητῶν αὐτῶν Αἰολέων, ἀπὸ τῶν ὁποίων τὴν ἀδικίαν ἐλευθερωθέντες, συνήφθησαν με τοὺς Ἴωνας. Τοιουτοτρόπως ἡ Σμύρνα μετέβη ἀπὸ τὴν Αἰολίδα ἐπαρχίαν εἰς τὴν Ἴωνίαν. Τόσον καλῆ καὶ περιμάχητος, λέγει ὁ Στράβων, ἦτον ἡ παλαιὰ Σμύρνα, ὥστε ἐμάχοντο περὶ αὐτῆς, ὡς περὶ καλλίστης παρθένου, τὰ δύο ἀξιολογώτερα τῆς Ἀσίας ἔθνη, οἱ Ἴωνες καὶ οἱ Αἰολεῖς. Καὶ αὕτη ἡ γνώμη τοῦ Γεωγράφου μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν περίφημον ποιητὴν Μίμνερον, τοῦ ὁποίου ἀναφέρει ὀλόκληρον ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ποίημά του, τὸ ἐπιγραφόμενον Ναννώ.

Μετὰ ταῦτα οἱ Σμυρναῖοι, ἀναπαύομενοι εἰς τοὺς κόλπους τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς εὐθηνίας, ἔπαθον ὅτι πάσχουσι συνήθως ὄλαι αἰ εὐδαίμονες πόλεις, κατήνησαν δηλονότι εἰς τὴν κατάχρησιν τῆς τρυφῆς. Ἀπ' αὐτοὺς μάλιστα ἔλαβον τὴν ἀφορητὴν ὄνομα παλαιὰ ἢ. 5*

παροιμία, Ἴωνικὴ τρυφή, καὶ Σμυρναίων ἤθη. Διὰ ταῦτα ἀκολούθως αἱ τρυφραὶ χεῖρές των δὲν ἐκράτησαν ἀξίως τῆς Ἑλληνικῆς ἀνδρίας τὰ κοντάρια κατὰ τῶν Λυδῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους προτιότερα γενναίως ἔχον ἀνισταθῆν. Ἀναγκασθέντες νὰ πολεμήσωσι τὸ τελευταῖον κατὰ τῶν βαρβάρων τούτων γειτόνων των, οἱ Σμυρναῖοι ἐνικήθησαν· καὶ, ἐπειδὴ ἡ πόλις των κατεσκάφη, διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ πέριξ χωρία. Τὴν δυστυχίαν των ταύτην ἐλευσιλογεῖ ὁ Θεόγνις εἰς τὰ ἐλεγεία του·

«Υἱὸς καὶ Μάγνητας ἀπώλεσε καὶ Κολοφῶνα,
«Καὶ ΣΜΥΡΝΑΝ»

Μ' ὄλεον τοῦτο οἱ Σμυρναῖοι, καὶ διεσκορπισμένοι, διέτηρησαν τὴν ὁμόνοιάν των, καὶ ἐφύλαξαν ἀμικτον καὶ ἀκέραιον τὸ ἔθνος των. Ὁ Στράβων καὶ ὁ Πausανίας μᾶς βεβαιῶνουν, ὅτι ἐκατοίκουν τετρακοσίους χρόνους κωμηδόν, πέριξ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως των. Πιθανώτατα εἶχον τὰς κατοικίας των εἰς τὴν καλλίστην τῆς Σμυρναϊκῆς χώρας πεδιάδα, ὅπου τώρα εὐρίσκονται πολλὰ χωρία, καὶ ἐν αὐτοῖς τῶν Σμυρναίων τὰ ἀγροκῆπια. Ὁ Βουρόνδας με τοὺς χρυσοὺς του κήπους, τὸ Ναζλήκιον με τὰ σκιερὰ δάση τῶν βοιδιῶν του, τὸ Χαζήλαριον με τὰς εὐμόρφους σειρὰς τῶν καρποφόρων ἐλαιῶν του, τὸ Βουνάρπασι (τὰ παλαιὰ Περίλυστα) με τὰ κρυστάλλινα νερά του, ὁ Κουκλουτζᾶς με τὴν ὑψηλὴν θεωρίαν του, ὁ Βουτζᾶς με τοὺς ἀκόμη σῶζοντας τὸ ὄνομα παραδείσους του, τὸ Σεϊδίκιον με τοὺς ἀνθηροὺς του καὶ χαριστάτους λόφους, ὄλα ἀπλῶς τὰ πέριξ τῆς Σμύρνης χωρία, ὅσον καὶ ἂν ἐβαρβαρώθησαν κατὰ τὰ ὀνόματα, σώζουσιν ὅμως τὴν φυσικὴν των εὐγένειαν καὶ χάριν, ἣτις τὰ ἔκαμνεν εὐμορφα μέλη τῆς δυστυχῶς διαμελισθείσης ποτὲ Σμύρνης.

Τοιουτοτρόπως διεσκορπισμένοι ἐξοῦσαν οἱ Σμυρναῖοι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς βασιλείας τῶν Περσῶν. Ἀλλὰ καὶ συνωκισμένοι ἂν ἦσαν εἰς μίαν πόλιν, πάλιν δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀνισταθῶσιν εἰς τοῦτον τὸν χεῖμαρρον, καθὼς δὲν ἀντεστάθησαν ὄλαι αἱ μεγάλαι πόλεις τῆς Ἰωνίας, ὄλαι αἱ νῆσοι, ὄλη ἡ Ἑλλάς πλὴν τῆς Πελοποννήσου, τῆς ὁποίας ἡ δύναμις μαζῆ με τὸ ἀκαταναυμάχητον κράτος τῶν Ἀθηναίων ἐμελλον νὰ κατατροπώσωσι τὸ τέρας τοῦτο τῆς βαρβαρότητος, καὶ νὰ τὸ ἀναγκάσωσι νὰ περιορισθῇ εἰς τὸ βασίλειόν του, ἀφοῦ ἀφῆκεν ἐλευθερὰν καὶ τὴν θάλασσαν τὴν Ἑλληνικὴν, καὶ ὄλην τὴν μικρὰν Ἀσίαν. Ἀλλὰ τὴν τελείαν ἐκδίκησιν τοῦ ἐχθροῦ τῆς Ἑλλάδος Πέρσου, ἀπέκειτο εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον νὰ τὴν ἐκτελέσῃ. Ὁ μέγας οὗτος πορθητῆς τῶν βαρβάρων διαβαίνων ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν Ἀσίαν, διὰ νὰ γήσῃ τὰς τροπαιοφόρους του σημαίας εἰς αὐτὰ τῆς Περσίας τὰ σπλάγγνα, ἐσεβάσθη τὴν εὐγένειαν

τούς περιέρχους περιηγητάς εἰς τοὺς πέραν τοῦ ποταμοῦ κειμένους λόφους, μεθ' οὓς ἀπαντᾶται βαθύτης καὶ ἐκτεταμένη κοιλίας, πλησίον τῆς ὁποίας ἀναφαίνονται καὶ πάλιν τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, ἅτινα φαίνεται ὅτι κρύπτονται ὑπὸ τὰ στρώματα τῶν εἰρημένων λόφων· ἑτέρα δὲ λέμβος χωρητικότητος μόλις τριῶν ἀνθρώπων εὐρίσκεται καὶ εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ἐφ' ἧς διαπλέοντες οἱ περιηγηταὶ δύνανται νὰ παρατηρήσωσι τὰς διαφόρους καὶ ποικίλας τοῦ ποταμοῦ περιελίξεις, τοὺς πολλοὺς καὶ μυριομόρφους ὑπ' αὐτοῦ σχηματιζομένους κόλπους, καὶ τελευταῖον ἐκτεταμένην τινὰ λίμνην, πέραν τῆς ὁποίας ὑπάρχει ὄροπέδιον τερπνότατον, ὅπου εἰς τινὰ μὲν μέρη ἀπαντᾶ τις λόφους τιτανώδεις καὶ ξηροὺς, εἰς ἄλλα δὲ πεδιάδας ἀμυώδεις ἢ πετρώδεις, καὶ ἄλλοῦ εὐρυχώρους καὶ ὑψηλὰς καμάρας κεκαλυμμένας ἀπὸ πολυμόρφους κρυσταλλωμένας σταλακτίτιδας· τελευταῖον, πρὸς τὸ ἄνω καὶ δύσβατον μέρος μιᾶς τῶν εἰρημένων καμαρῶν, εὐρίσκεται μικρὰ τις ὄπη, δι' ἧς δυσκόλως δύναται ἄνθρωπος νὰ διέλθῃ, καὶ ἥτις εἰσάγει εἰς μέρος πανταχόθεν κεκαλυμμένον ἀπὸ τρυφερὰ κλήματα μετ' ὠραίας σταφυλᾶς λευκοῦ καὶ ἐρυθροῦ χρώματος. «Φθάσαντες, — λέγει ὁ συγγραφεὺς, — εἰς τὸ μέρος τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀπέχει δεκαεξὺς ὡς ἑγγίστα μίλια ἐκ τῆς εἰσόδου τοῦ σπηλαίου, δὲν ἐνεκρίναμεν νὰ προχωρήσωμεν περαιτέρω. Καὶ ἄλλος κόσμος μένει εἰσέτι ν' ἀνακαλυφθῇ. Τίς γινώσκει ἂν δι' ἀγνώστων εἰσέτι εἰσόδων δὲν ἦναι δυνατόν νὰ ἀνακαλυφθῇ καὶ ἄλλος τοῦ ποταμοῦ βραχίον; Τίς γνωρίζει πόσα μένουσι εἰσέτι κεκρυμμένα καὶ διὰ τὴν ἐπιστήμην, καὶ διὰ τὴν περιέργειαν, εἰς τοῦτο τὸ ἀξιοπεριέργον τοῦ σκότους βασιλείου;» Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως ὅτι ἐντὸς τοῦ σπηλαίου τούτου εὐρέθησαν πρὸ τριῶν ἡδὴ ἐτῶν δι' ἀνασκαφῆς διάφορα ταριχευμένα κατὰ τὸν ἀρχαῖον Αἰγυπτιακὸν τρόπον ἀνθρώπινα πτώματα (μούμια), καὶ τινὰ χρυσᾶ καὶ ἄλλου εἶδους ἐργαλεῖα.

Ι. ΔΕΚΙΓΑΛΛΑΣ.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ.

Ὁ ΜΕΓΑΣ φιλόσοφος τῆς ἀρχαιότητος Ἀριστοτέλης ἦτον υἱὸς τοῦ Νικομάχου, ἱατροῦ τοῦ βασιλέως τῶν Μακεδόνων Ἀμύντα τοῦ Τρίτου· ἐγεννήθη δὲ εἰς τὰ Στάγειρα τὸ 384 ἔτος πρὸ Χρ. Εἰς ἡλικίαν 17 χρόνων ἔλθων εἰς Ἀθήνας, ἐμαθήτευσεν εἴκοσι ἔτη κατὰ συνέχειαν παρὰ τῷ Πλάτῳ, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁποίου ἐπροσκήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φιλίππου νὰ διδάξῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον τὸν σοφὸν Ἀριστοτέλην ὅλα τὰ μέσα, ὅσα ἐδύνατο νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὰς φυσικὰς καὶ ζωολογικὰς

Εἰκὼν τοῦ Ἀριστοτέλους.

αὐτοῦ παρατηρήσεις, δι' ὧν ὁ μέγας οὗτος τῆς φύσεως παρατηρητῆς συνήγαγεν ὅλην ἐκείνην τὴν ἀρθρον ὕλην, ἥτις συνετέλεσε τὰ πλείστα εἰς τὰ ἀθάνατα αὐτοῦ φυσικὰ συγγράμματα. Πεντηκοντούτης δὲ ὢν, μετέβη πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου συστήσας ἰδίαν σχολὴν ἐδίδασκε 13 ἔτη τὴν λεγομένην περιπατητικὴν φιλοσοφίαν, εἰς τόπον τινὰ τερπνὸν καὶ δενδρόφυτον ἔξω τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων, Λύκειον καλούμενον· κατηγορηθεὶς δὲ τελευταῖον ὡς ἄθεος, καὶ βιασθεὶς νὰ φύγῃ αὐτόθεν, ὑπῆγεν εἰς τὴν Χαλκίδα, πόλιν τῆς Εὐβοίας, ὅπου ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 62 ἐτῶν. Ἀφῆκε διάφορα συγγράμματα περὶ διαφόρων ἀντικειμένων τῆς φυσικῆς ἱστορίας, πολιτικῆς, ἠθικῆς, ῥητορικῆς, μεταφυσικῆς, λογικῆς, καὶ ἄλλων, ἅτινα μεγάλως συνέβαλον ἀνάκαθεν εἰς τὴν κατὰ διαφόρους αἰῶνας νοερὰν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος.

ΤΙ ΕΣΤΙΝ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ;

Ἡ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ εἶναι ὄχι μόνον νὰ ζῆ τις, ἀλλὰ καὶ νὰ αισθάνηται τὴν ἡδονὴν τῆς ζωῆς, ἡδονὴν, προξενουμένην ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τοῦ βίου, ἀπὸ τὴν τιμὴν, τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν εὐεργεσίαν τὴν παρὰ τῶν ὁμοίων του· ὅλα κατὰ κρεμάμενα ἀπ' ἄλλους, ἐξ ὧν νὰ τὰ λάβῃ δὲν ἐμπορεῖ, ἂν δὲν ἀνταποδίδῃ καὶ αὐτὸς τὰ ὅμοια πρὸς τοὺς ἄλλους. Καὶ ἐπειδὴ τοιαύτη ἀνταπόδοσις δὲν γίνεταί χωρὶς κόπους, ἐκ τούτου φαίνεται πόσον ἀπατώνται, καὶ οἱ περιορίζοντες τὴν εὐδαιμονίαν εἰς μόνην τὴν ἡδονὴν, καὶ οἱ θεμελιώσαντες αὐτὴν εἰς γυμνοὺς ἀπὸ πάσαν ἡδονὴν κόπους. Ὁ ἀληθινὸς ἀγωνιστῆς τῆς ἀρετῆς ἄνθρωπος χρεωστῆ νὰ προσέχῃ μὴ δελεασθῇ ἀπὸ τὰς ἡδονὰς· ἀλλὰ δὲν ἐγένετο διὰ τοῦτο καὶ θεός.

Αὐτὸς ἔχει καὶ σωματικὰς χρείας, κοινὰς μὲ τὰ ἄλογα ζῶα· ἔχει ἐπιθυμίαν ἡδονῆς καὶ ἀποστροφὴν λύπης, ἔχει πάθη, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν ἐπίσης τὴν ἀρετὴν, καὶ ὅταν ὡς τύραννος τὰ πολεμῇ, καὶ ὅταν ὡς δοῦλος τὰ κολακεύῃ. Ἀρκεῖ νὰ τὰ κυβερνᾷ πατρικῶς, καὶ νὰ μετριάξῃ τὴν ἐκ τῆς πληρώσεως αὐτῶν ἡδονὴν μετὰ τόσον πλειοτέρας προσοχῆς, ὅσον ἢ περὶ αὐτῆς κρίσις εἶναι δυσκολωτέρα, ἐπειδὴ ἡ ἐπιθυμία τῆς συγγενᾶται, συνακμάζει καὶ συνοδεύει μέχρι τέλους ὅλην ἡμῶν τὴν ζωὴν, προσκολλημένη εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸν Δημιουργὸν τῆς ζωῆς· διότι χωρὶς αὐτῆς, οὔτε νὰ φυλάξῃ, οὔτ' εἰς ἄλλους νὰ διαδώσῃ τὴν ζωὴν ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος. Τὴν ἡδονὴν μάλιστα ἀφείλει νὰ χαλιναγωγῇ φρονίμως, ἂν θέλῃ νὰ τὴν ἔχῃ σύμμαχον, καὶ ὄχι πολέμιον τῆς ἀρετῆς· καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἑνὸς μέρους πρέπει νὰ συστέλλῃ τὰς χρείας του, ὡς ἐσυμβούλευεν ὁ Σωκράτης· ἐξ ἄλλου, νὰ ἡδύνη, ἢ μᾶλλον νὰ εὐφραίνῃ τὸν βίον του μὲ τὴν μετρίαν χρῆσιν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ὑποτάσσων ὅμως αὐτὰς εἰς τὰς ἀσυγκρίτως ὑπερτέρας ἡδονὰς τῆς ψυχῆς. Εἶναι λοιπὸν ἡ πολυθρύλλητος καὶ πολυπόθητος ἀπ' ὅλους κοινῶς εὐδαιμονία, Ἀρετὴ συνωδευμένη μὲ μετρίαν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τοῦ βίου, ἡ ἡγουν τοιαύτη βίου κατάστασις εἰς τὴν ὁποίαν μήτε νὰ τρυφᾷ τις καθ' ἡμέραν ὡς Σαρδανάπαλος, μήτε πάλιν νὰ ταλαιπωρῇ ἀκαταπαύτως, ὡς οἱ καταδικασμένοι εἰς τὸ κάτεργον.

[Ἐκ τῶν Προλεγομένων τοῦ Κοραΐ.]

Ο ΔΟΥΠΟΥΤΡΕΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΗΣ ΚΑΜΠΑΝΙΑΣ.

Ὁ Δουπουτρένος, ὁ πατὴρ οὗτος τῆς νέας χειρουργίας, ἐργάζετο ἀκαταπαύτως τὸν χειμῶνα, καθὼς καὶ τὸ θέρος, ἠγείρετο τὴν 5ην πρωϊνὴν ὥραν τὴν 7ην ὥραν ἤρχετο εἰς τὸ νοσοκομεῖον, Hôtel-Dieu, ὅθεν ἐξήρχετο τὴν 11ην ὥραν. Τότε ἔκαμνε τὰς ἐπισκέψεις του, καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἐδέχετο τοὺς ἀσθενεῖς, οἵτινες ὑπῆγαινον διὰ νὰ τὸν συμβουλευθῶσι. Μολοντί διεκπεραίωνε τοὺς ἀσθενεῖς του μὲ ἀπότομον τρόπον καὶ μὲ μεγίστην ταχύτητα, οὔτοι ἦσαν τόσον πολυάριθμοι, ὥστε συνήθως αἱ ἐπισκέψεις αὐταὶ διήρκουν μέχρι τῆς νυκτός.

Μίαν τῶν ἡμερῶν, καθ' ἣν αἱ ἐπισκέψεις εἶχον ἀργοπορήσειν ὑπὲρ τὸ σῆθη, ἐνῶ ὁ Δουπουτρένος, βεβαρημένος ἀπὸ τὸν κόπον, ἠτοιμάζετο νὰ ἀναπαυθῇ ὀλίγον, εἰς τῶν καθυστερησάντων ἀσθενῶν παρουσιάζεται εἰς τὴν θύραν τοῦ θαλάμου του. Ἦτο δὲ οὗτος γέρον μικροτάτου ἀναστήματος, τοῦ ὁποίου τὴν ἡλικίαν ἦτο δύσκολον νὰ μαντεύσῃ τις. Τὸ ροδόχρουν καὶ εὐτραφὲς πρόσωπόν του, ὅθεν ἦτο προφανὲς ὅτι τὸ ξυράφιον δὲν ἔλαβέ ποτε ἀνάγκην νὰ περάσῃ, ἦτο μικροκαμωμένον. Ὑπὸ τὸ πυκνὸν πλέγμα πολυκρίθμων μὲν ἀλλ' ἐπιτολαίων ρυτίδων, εἶχεν ἓν μικρὸν

στόμα καὶ μίαν εὐπερίγραπτον γρυπὴν μύτην. Αἱ χεῖρες του καὶ οἱ πόδες του ἦσαν ἀναλόγως μὲ τὰ ἐπίλοιπα μέλη τοῦ σώματος του διαπεπλασμένοι. Εἰς τοὺς κυανοὺς ὀφθαλμούς του, εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του, εἰς τὴν χειρονομίαν του, εἰς ὅλον τὸ μικρὸν εἶναι του, ἐνυπῆρχεν ἐξοχὸς τις συστολή, γλυκύτης καὶ καλοκάγαθία. Ὑπάρχουσι εὐτυχεῖς τινὲς φυσιογνωμίαι, αἵτινες εἶναι λίαν ἐπαγωγαί. Θεωρῶν τις τὸ πρᾶον καὶ ἀτάραχον πρόσωπον τοῦ γερωντίου, ἐκτριβετο ἀπὸ εὐνοικὸν πρὸς αὐτὸν αἶσθημα, συρόμενος ἀπὸ ἀκατανίκητον θέλγητρον.

Ἐκράτει εἰς τὴν δεξιάν του τὴν ποιμαντικὴν του βακτηρίαν, καὶ τὸ μικρὸν σῶμά του ἐκαλύπτετο ἀπὸ ὀλόμαυρον ἔνδυμα. Χαιρετῶν ἀπεκάλυψε πλατεῖαν κουράν· ἦτο δὲ ἱερεὺς.

Τὸ βλέμμα τοῦ Δουπουτρένου προσηλώθη εἰς αὐτὸν στιγμὴν καὶ κατάψυχρον.— Τί ἔχεις; τὸν εἶπεν ἀποτόμως.— Ἐξοχώτατε, τὸν ἀπήντησε μὲ γλυκύτητα ὁ ἱερεὺς, σὰς ζητῶ τὴν ἄδειαν νὰ καθήσω· οἱ δυστυχεῖς πόδες μου εἶναι ἤδη ὀλίγον γηραιοί. Πρὸ δύο ἐτῶν ἐφανερώθη ἐν ἀπόστημα εἰς τὸν τράχηλόν μου. Ὁ ἱατρὸς τοῦ χωρίου μου, ἐπειδὴ εἶμαι ἐφημέριος τῆς * * * πλησίον τῆς Νεμούρ, μοι εἶπε κατ' ἀρχὰς ὅτι δὲν ἦτο δεινὴ τις ἀσθένεια· ἀλλὰ τὸ πάθος ἠξήσῃ, καὶ μετὰ παρέλευσιν πέντε μηνῶν τὸ ἀπόστημα ἤνοιξεν ἀπ' ἐαυτοῦ. Ἐμείνα κληνῆρης ἐξ αἰτίας τούτου πολὺν καιρὸν, χωρὶς νὰ βελτιωθῇ τὸ πάθος μου, καὶ μετὰ ταῦτα ἐδιάσθη νὰ παραιτήσω τὴν κλίνην, ἐπειδὴ ἐφημερεύω μόνος εἰς τέσσαρα χωρία, καὶ . . .

— Δεῖξόν μοι τὸν τράχηλόν σου.— . . . Μολοντί, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, ὑπακούσας εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἱατροῦ, μολοντί οἱ καλοὶ οὔτοι ἄνθρωποι μοι ἐπρόσφερον νὰ συνέρχωνται καθ' ἐκάστην Κυριακὴν ἐν * * * διὰ νὰ ἀκούωσι τὴν λειτουργίαν· ἀλλὰ βασανίζονται πολὺ καὶ ταλαιπωροῦνται καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα, καὶ δὲν ἔχουν εἰμὴ μόνον ἐκείνην τὴν ἡμέραν δι' ἀνάπαυσιν. Ὅθεν εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ δυσκολευῖνται τόσοι ἄνθρωποι πρὸς χάριν μου. . . . Καὶ ἔπειτα, ἐξεύρετε ὅτι ἐκτὸς τούτου ὑπάρχουν αἱ ἐξομολογήσεις, ὁ κατηγισμός . . . Ἡ αὐτοῦ πανιερότης ἠθέλησε νὰ περιμείνω εἰσέτι, διὰ νὰ μοι πέμψῃ ἓνα συμβουλίον. Τότε τὸ ποίμνίον μου μοι εἶπε νὰ ἔλθω εἰς τὰ Παρίσια, διὰ νὰ λάβω τὴν συμβουλήν σας. Ἐμείνα καιρὸν τινὰ ἀμφίρρηπτος πρὶν ἀποφασίσω, ἐπειδὴ τὰ ταξίδια ἀπαιτοῦσιν ὄχι ὀλίγα χρήματα, καὶ τὸ ποίμνιον εἶναι πτωχότατον· ἀλλὰ μὲ ὑπεχρέωσαν νὰ κάμω τὸ θέλημά των, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐσυμφώνησα τὴν ἄμαξαν. . . .

Ὁ Δουπουτρένος τὸν ἐξέτασε πολλὴν ὥραν. Ὁ τράχηλος τοῦ ἀσθενοῦς ἐπαρουσίαζεν ἓν βαθύ τρήμα, ἔχον περίπου ἐνὸς δακτύλου διάμετρον· ἦτο δὲ τὸ πάθος ἀπόστημα τοῦ ὑπὸ τὴν σιαγόνα ἀδένο, συνωδευμένον μὲ ἀνευρυσμὸν τῆς καρωτίδος ἀρτηρίας. Ἡ πληγὴ ἦτο γαγγραινωμένη εἰς πολλὰ μέρη· ἡ κατάστασις τῆς ἦτο τόσο δεινὴ, ὥστε

κατάστασις ἀπομακρυνθῆ πάλιν, ἢ φαντασία τὴν εἰκονίζει ὡς ἐπιθυμητήν. Ἄλλ' ὁ καιρὸς βεβαίως μέλλει νὰ ἔλθῃ, καθ' ὃν ἡ ἐπιθυμία δὲν θέλει πλέον εἶσθαι ἢ βράσανός μας, καὶ καθ' ὃν οὐδεὶς θέλει εἶσθαι ἄθλιος πλὴν ἐξ ἰδίου αὐτοῦ σφάλματος.»

« Αὕτη, » εἶπέ τις φιλόσοφος, ἀφοῦ ἤκουσε πολὺ ἀνυπομόνως, « εἶναι καὶ ἡ παρούσα τοῦ σοφοῦ κατάστασις. Ὁ καιρὸς ἦλθεν ἤδη, ὅποτε οὐδεὶς εἶναι ἄθλιος πλὴν ἐξ ἰδίου αὐτοῦ σφάλματος. Τὴν εὐδαιμονίαν ἢ φύσιν ἔκαμεν εἰς ἅπαντας ἐφικτήν, καὶ εἶναι μάταιον καὶ ἄτοπον νὰ περιφέρηται τις εἰς ζήτησιν αὐτῆς. Ὁ θέλων νὰ εὐδαιμονῆ πρέπει νὰ διάγῃ κατὰ φύσιν, ὑπακούων εἰς τὸν παγκόσμιον καὶ ἀναλλοίωτον ἐκεῖνον νόμον, ὅστις ἀνέκαθεν εἶν' ἐπὶ πάσης καρδίας ἐντετυπωμένος. Ὁ κατὰ φύσιν διάγων δὲν πάσχει ἀπατώμενος ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ἢ ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας· δέχεται καὶ ἀποβάλλει ἀταράχως· καὶ ἐνεργεῖ ἢ πάσχει ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος διατάττει. Ἄλλους διασκεδάζουσιν οἱ λεπτοὶ ὀρισμοί, ἢ αἱ περιπεπλεγμέναι συνδιαλέξεις. Ἄς μάθωσι τὴν σοφίαν δι' εὐκολωτέρων μέσων· ἄς παρατηρήσωσι τὴν ἔλαφον τοῦ δρυμοῦ, καὶ τὸν σπῖνον τοῦ ἄλσους· ἄς στοχασθῶσι τὸν βίον τῶν ζώων, αἱ κινήσεις τῶν ὀπείων κανονίζονται ὑπὸ τῆς ἐμφύτου ὀρμῆς· ὑπακούουσι τὸν ὀδηγόν των, καὶ εὐδαιμονοῦσιν. Ἄς παύσωμεν, λοιπὸν, ἐπὶ τέλους τοῦ ἀμφισθετεῖν, καὶ ἄς μάθωμεν νὰ ζῶμεν· ἄς ἀπορρίψωμεν τὸ βᾶρος τῶν παραγγελημάτων, ἅτινα δὲν καταλαμβάνουσι καὶ αὐτοὶ οἱ μετὰ τῶσάυτης ὑπερφηφάνιας καὶ πομπῆς αὐτὰ κηρύττοντες, καὶ ἄς συμπεριφέρωμεν μεθ' ἡμῶν τὸ ἀπλοῦν τοῦτο καὶ καταληπτὸν γνωμικόν. Ὅτι ἡ ἐκ τῆς φύσεως παρεκτροπὴ εἶναι παρεκτροπὴ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας.»

Ἀφοῦ ἐλάλησε, περιέστρεψε γαλήνιως τοὺς ὀφθαλμούς, σεμνυόμενος ἕνεκα τῆς ἀγαθοποιῶν τάχα σοφίας του. « Κύριε, » εἶπεν ὁ βασιλόπαις, μετριοφρόνως, « ἐπειδὴ, ὡς ἅπαντες οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, ἐπιθυμῶ καγὼ τὴν εὐδαιμονίαν, ἔδωκα τὴν μεγίστην προσοχὴν εἰς τὴν ὁμιλίαν σου· δὲν ἀμφιβάλλω ποσῶς περὶ τῆς ἀληθείας καὶ ὀρθότητος τῶν ὄσα μετὰ τῶσάυτης πεποιθήσεως διαβεβαίωσιν. Εἶπέ με μόνον τί ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν διάγειν.»

« Ὅταν εὐρίσκω νέους τόσον ταπεινόφρονας καὶ τόσον εὐμαθεῖς, » εἶπεν ὁ φιλόσοφος, « δὲν δύναμαι νὰ τοὺς ἀρνηθῶ οἰκονόμησον πληροφροῖαν μ' ἐνισχύουσιν αἱ μελέται μου νὰ τοὺς προσφέρω. Ὁ κατὰ φύσιν διάγων ἐνεργεῖ ἀφορῶν πάντοτε εἰς τὴν καταλληλότητα τὴν προερχομένην ἐκ τῶν σχέσεων καὶ ποιότητων τῶν αἰτιῶν καὶ ἀποτελεσμάτων· συντρέχει μὲ τὸ μέγα καὶ ἀμετάβλητον σχέδιον τῆς παγκοσμίου εὐδαιμονίας· συνεργεῖ μὲ τὴν γενικὴν διά-

θεσιν καὶ τάσιν τοῦ παρόντος συστήματος τῶν πραγμάτων.»

Ὁ βασιλόπαις ἐγνώρισε μετ' οὐ πολὺ ὅτι οὗτος ἦτον εἰς ἐκ τῶν σοφῶν, τοὺς ὁποίους ἔσον περισσότερον ἀκούει τις, τόσον ὀλιγώτερον τοὺς ἐνοεῖ. Προσκυήσας λοιπὸν ἐσίγησεν· ὁ δὲ φιλόσοφος, ὑποθέσας ὅτι αὐτὸς μὲν εὐχαριστήθη, οἱ δὲ λοιποὶ ἠτήθησαν, ἀνέστη καὶ ἀπῆλθε μὲ τὸν ἀέρα ἀνθρώπου ὅστις εἶχε συμπράξει μὲ τὸ παρὸν σύστημα.

ΚΕΦΑΛ. ΚΔ'. Ὁ Βασιλόπαις καὶ ἡ Ἀδελφὴ του μοιράζονται τὸ ἔργον τῆς παρατηρήσεως.

Ὁ βασιλόπαις ἐπέστρεψεν οἴκαδε πλήρης σκέψεων, ἀμφιβάλλων πῶς νὰ διευθύνῃ εἰς τὸ μέλλον τὰ βήματά του. Καὶ τοὺς πολυμαθεῖς καὶ τοὺς ἀπαιδεύτους εὐρήκην ἐπίσης ἀγνοοῦντας τὴν εἰς εὐδαιμονίαν ἀγούσαν ὁδόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτον ἀκόμη νέος, ἐκολλακεῖτο ὅτι εἶχε πολὺν ἀκόμη χρόνον διὰ νέα πειράματα, καὶ δι' ἄλλας ἐρεῦνας. Διεκοίωσεν εἰς τὸν Ἰμλακὸν τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰς ἀμφιβολίας του, ἀλλ' αἱ ἀποκρίσεις τοῦ ποιητοῦ ἐνέπνευσαν εἰς αὐτὸν νέας ἀμφιβολίας, καὶ αἱ ἐξηγήσεις του ποσῶς δὲν τὸν παρηγόρησαν. Συνδιελέγετο λοιπὸν συχνότερον καὶ ἐλευθερώτερον μετὰ τῆς ἀδελφῆς του, ἥτις εἶχεν ἀκόμη τὰς ἰδίας μὲ αὐτὸν ἐλπίδας, καὶ τὸν ἐβοήθει πάντοτε νὰ δίδῃ λόγον τινά, διὰ τί, καίτοι μέχρι τοῦδε ἀποτυχῶν, ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τέλος πάντων.

« Μέχρι τοῦδε, » εἶπεν ἐκεῖνη, « ὀλίγον ἐγνώρισάμεν τὰ τοῦ κόσμου· οὔτε μεγάλοι ὑπῆρξαν ἀκόμη, οὔτε μικροί. Ἐν τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν χώρα ἐλεγόμεθα μὲν βασιλεῖς, ἀλλ' ἐστερούμεθα πάσης δυνάμεως· ἐν δὲ ταύτῃ, δὲν εἶδομεν ἀκόμη τὰ ἀπόκρυφα τῆς οἰκιακῆς εἰρήνης. Ὁ Ἰμλακὸς δὲν βοηθεῖ τὴν ἐρευνάν μας, μήπως ἐν καιρῷ εὐρωμεν αὐτὸν ἐσφαλμένον. Ἄς ἀναλάβωμεν ἐξ ἡμισείας τὸ βᾶρος τῆς παρατηρήσεως· σὺ μὲν δοκίμασε τί ἐνυπάρχει εἰς τὴν λαμπρότητα τῶν αὐλῶν, ἐγὼ δὲ ἄς ἐμβαθύνω εἰς τὰς σκιὰς τῶν ταπεινότερων τῆς κοινωνίας τάξεων. Ἴσως ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἐξουσία εἶναι τὰ ὑπέρτατα ἀγαθὰ, καθὼς παρέχοντα τὰς πλείστας εἰς τὸ ἀγαθοποιεῖν εὐκαιρίας· ἢ ἴσως τοῦ παρόντος κόσμου ἢ εὐδαιμονία εὐρίσκεται εἰς τὰς σεμνάς κατοικίας τῶν μέσων τάξεων, αἵτινες οὔτε εἰς τὰς σφοδρὰς τρικυμίας τῶν μεγάλων ὑπόκεινται, οὔτε εἰς τὴν ἐνδειαν καὶ τὰς θλίψεις τῶν μικρῶν.

ΚΕΦΑΛ. ΚΕ'. Ὁ Βασιλόπαις ἐξετάζει τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ὑψηλῶν θέσεων.

Ὁ Ρασσέλας ἐπήνεσε τὸν σκοπὸν, καὶ τὴν ἐπιούσαν ἐφάνη μετὰ λαμπρᾶς θεραπείας ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ σατράπου. Διεκρίθη δὲ μετ' οὐ πολὺ διὰ τῆς μεγαλοπρεπειίας του, καὶ ὡς βασιλόπαις, ὅστις εἶχεν

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΟΛΥΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Τῶν δ' ἀκάματος βέει αὐδῆ

Ἐκ στομάτων ἡδεῖα

Ἡσίοδος.

ΜΑΝΘΑΝΟΜΕΝ παρὰ τινῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ὅτι ὁ Σωκράτης ἐδιδάχθη τὴν εὐγλωττίαν ὑπὸ γυναικός, ἥτις ἐκαλεῖτο, ἂν δὲν λανθάνωμαι, Ἀσπασία. Εἰς ἐμὲ πολλάκις ἡ τέχνη αὐτῆ ἐφάνη καταλληλοτέρα εἰς γυναικείον φύλον, καὶ νομίζω ὅτι οἱ τῶν γυμνασίων καὶ πανεπιστημίων ἔφοροι ἤθελον πράξει καλῶς νὰ στοχασθῶσιν, ἂν εἰς τὰς ἔδρας τῆς ῥητορικῆς δὲν ἀρμόζῃ νὰ ἐγκαθιδρῶσιν γυναῖκας.

Ἐρρόβη πρὸς ἔπαινον τινῶν ἀνδρῶν, ὅτι ἠδύνατο νὰ λαλῶσιν ὥρας κατὰ συνέχειαν περὶ οἰασθήποτε ὑποθέσεως· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν πρὸς ἔπαινον τοῦ ἄλλου φύλου, ὅτι πολλαὶ αὐτῶν δύναται νὰ λαλῶσιν ὀλοκλήρους ὥρας περὶ οὐδεμιᾶς ὑποθέσεως. Γυνή τις, ἔκαμπε ποτε εἰς ἐπήκοόν μου διεξοδικὴν αὐτοσχέδιον ὁμιλίαν περὶ τοῦ μαργελώματος μιᾶς ἐσθῆτος, καὶ ἐπέπληξε τὴν θεραπείαν τῆς διὰ τὴν συντριψιν φαρφουρίνου ποτηρίου μὲ ὅλα τὰ σχήματα τῆς ῥητορικῆς.

Ἄν αἱ γυναῖκες ἐλάμβανον τὴν ἄδειαν νὰ δικηγορῶσιν, εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἤθελον προσιβάσει τὴν ῥητορικὴν εἰς ὕψος μεγαλήτερον παρ' εἰς ὃ ἔφθασε μέχρι τοῦδε. Ὅστις ἀμφιβάλλει περὶ τοῦτου, ἄς παρευρεθῇ εἰς τὰς ἀμφισβητήσεις τὰς συνεχῶς γινομένας ἐν ταῖς κατοικίαις τῶν ἰχθυοπωλαίων.

Ὡς πρώτου εἶδους ῥητόρισαι δύναται νὰ ἀναφερθῶσιν αἱ καταγινόμεναι εἰς τὸ ἐρεθίζειν τὰ πάθη· εἰς τοῦτο δὲ τὸ μέρος τῆς ῥητορικῆς ἡ σύζυγος τοῦ Σωκράτους Ξανθίππη ἐπέδωκεν ἴσως μᾶλλον καὶ αὐτῆς τῆς προειρημένης διδασκαλίας της.

Δευτέρου εἶδους ῥητόρισαι εἶναι αἱ φιλοκατήγοροι, κοινῶς λαμβάνουσαι τὸνομα κατάλοι. Ἡ φαντασία καὶ ἡ εὐγλωττία τῶν τοιούτων εἶναι ἀξιοθαύμαστοι. Μὲ πόσῃ φαντασίας γονιμότητι καὶ λόγου εὐροῖαν ἐκτείνονται περὶ παντὸς μικροῦ τῶν ἄλλων παραπτώματος; Μὲ πόσας διαφορετικὰς περιστάσεις, καὶ μὲ πόσῃ ποικιλίαν φράσεως, ἐπαναλαμβάνουσι τὴν αὐτὴν διήγησιν; Γηραλέα τις φίλη μου ἔκαμεν ἀτυχῆ τινα γάμον ὑπόθεσιν τῆς ὁμιλίας της ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα. Εἰς ἐν μέρος ἐμέμπετο τὴν νύμφην· εἰς ἄλλο ἐλεεινολόγει αὐτήν· εἰς τρίτον τὴν περιεγέλα· εἰς τέταρτον ἠπόρει τίνι τρόπῳ ἀπεφάσειεν· εἰς πέμπτον ὤργιζετο κατ' αὐτῆς· ἐν βραχυλογίᾳ, ἐπαλαίωσε δύο ἢ τρεῖς ἐσθῆτας περιερχομένη ἀπὸ οἴκου εἰς οἶκον διὰ νὰ δείξῃ τὴν περὶ τοῦ συνοικεσίου μέριμνάν της. Ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ διόλου ἐξῆντλησε τὴν ὑπόθεσιν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο, ἐπεσκέφθη τὸ νεόνυμφον ἀνδρόγυνον, ἐπήνεσε τὴν σύζυγον διὰ τὴν φρόνιμον ἐκλογὴν της, ἐκοινοποίησεν εἰς αὐτὴν τοὺς ἐναντίον της ψιθυρισμούς καλκντρεχῶν τινῶν

ἐλθεῖ χάριν περιεργείας ἀπὸ μακρυνᾶς χώρας, ἔλαβεν ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς τοὺς μεγάλους ἀξιωματικούς, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν σατράπην.

Ἐνόμισε δὲ κατὰ πρῶτον ὅτι βεβαίως πρέπει νὰ ἦναι εὐχαριστημένος μὲ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θέσιν ὁ ἀνὴρ, εἰς ὃν ἅπαντες ἐπλησίαζον μετὰ σεβασμοῦ, καὶ ὃν ἤκουον μετ' εὐπειθείας, καὶ ὅστις εἶχε τὴν δύναμιν τοῦ ἐκτείνειν τὰ ψηφίσματά του εἰς ὀλόκληρον βασιλείον. « Κάμμία ἠδονή, » ἔλεγε, « δὲν δύναται νὰ ἦναι τοιαύτη, ὅποια ἢ τοῦ αἰσθάνεσθαι διαμίας τὴν χαρὰν χιλιάδων, καθισταμένων εὐδαιμόνων διὰ τῆς φρονίμου διοικήσεως. Ἄλλ' ἐπειδὴ, κατὰ τὸν νόμον τῆς ὑποταγῆς, τὴν ὑπερτάτην ταύτην ἀγαλλίασιν δύναται ν' ἀπολαύῃ εἰς μόνον εἰς ἐν ἔθνος, εἶναι βέβαια τοῦ ὀρθοῦ λόγου νὰ στοχασθῶμεθα ὅτι ὑπάρχει εὐχαρίστησις μᾶλλον δημοτικῆ καὶ μᾶλλον εὐπρόσιτος, καὶ ὅτι ἑκατομμύρια μόλις δύναται νὰ ἦναι ὑποτεταγμένα εἰς τὸ θέλημα ἐνὸς μόνου, ἀπλῶς διὰ νὰ πληρῶσι τὸ ἰδιαιτέρον αὐτοῦ στήθος ἀπὸ ἀνεκφραστοῦ ἀγαλλιάσιν.»

Ταῦτα συχνάκις διενεοῖτο, καὶ δὲν εὐρίσκει λύσιν τινὰ τῆς δυσκολίας. Ἄλλ' ἀφοῦ διὰ τῶν δώρων καὶ τῆς εὐπροσηγορίας του κατέστη οἰκειότερος, εὐρήκην ὅτι σχεδὸν πᾶς ὁ ὑψηλὴν κατέχων θέσιν ἐμίσει ὅλους τοὺς ἐπιλοίπους, καὶ ἐμισεῖτο ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἡ ζωὴ ἐνὸς ἐκάστου ἦτον ἀδιάσπαστος σειρὰ φραδιοργυῶν καὶ φωράσεων, στρατηγημάτων καὶ διεκφυγῶν, στάσεως καὶ προδοσίας. Πολλοὶ τῶν περὶ τὸν Σατράπην ἦσαν σταλμένοι μόνον διὰ νὰ παρατηρῶσι καὶ νὰ καταμηνύωσιν αὐτόν· πᾶσα γλώσσα ἐγόγγυζε μεμφομένη, καὶ πᾶς ὀφθαλμὸς ἐζήτει σφάλμα τι.

Ἐπὶ τέλους, ἔφθασαν αἱ ἀνακλητήριοι ἐπιστολαί, ὁ σατράπης ἐκομίσθη ἀλυσιδέτος εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἀνεφέρθη πλέον.

« Τί νὰ στοχασθῶμεν τώρα περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐξουσίας; » εἶπεν ὁ Ρασσέλας πρὸς τὴν ἀδελφὴν του· « δὲν ἔχει ἰσχύον τινα εἰς τὸ ἀγαθόν; ἢ, ὁ κατώτερος βαθμὸς εἶναι μόνον κινδυνώδης, ὁ δὲ ὑπέρτατος ἀσφαλὴς καὶ ἐνδοξος; Εἶναι ὁ Σουλτάνος ὁ μόνος εὐδαίμων ἀνὴρ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ του; ἢ ὑπόκειται καὶ αὐτὸς ὁ Σουλτάνος εἰς τὰς βασάνους τῆς ὑπονομίας, καὶ τὸν φόβον τῶν ἐχθρῶν; »

Μετ' ὀλίγον καθρέθη καὶ ὁ δεύτερος Σατράπης. Ὁ Σουλτάνος, ὁ προσιβάσας αὐτόν, ἐφρονεῦθη ὑπὸ τῶν Γενιτσέρων, καὶ ὁ διάδοχός του εἶχεν ἄλλους σκοποὺς καὶ διαφορετικούς εὐνοουμένους.

ΠΡΩΤΟΣ ὁ Πυθαγόρας ἐκήρυξεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς.

υποκειμένων, και ἔκλεισε τὸν λόγον μὲ διαβεβαιώσεις, ὅτι ἐπὶ νὰ γνωρισθῶσι καλῆτερον. Οἱ ψόγοι ἄρα και οἱ ἔπαινοι τῶν τοιούτων γυναικῶν πρέπει νὰ θεωρῶνται μόνον ὡς βοηθήματα εἰς τὸ λαλεῖν.

Αἱ ῥητόρισσαι τοῦ τρίτου εἶδους δύνανται νὰ συμπεριληφθῶσιν ὑπὸ τὴν λέξιν φλύαροι. Ἡ κυρία Φαφλατοῦ εἶναι ἐντελεστάτη εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς εὐγλωττίας· περιγράφει διεξοδικῶς τὰς ἐν καιρῷ βαπτίσεως συνήθειας φιλοφροσύνας, κρίνει και ἀνακρίνει τὰ κεφαλοδέσμια τῶν γειτονισσῶν, γνωρίζει ἕκαστον πινάκιον ὄψου παρατιθέμενον εἰς τὰς διαφόρους τραπέζας τῆς συνοικίας, και δαπανᾷ ὥρας κατὰ συνέχειαν διηγουμένη τὴν εὐφύϊαν τοῦ μικροῦ παιδὸς τῆς, καιτοὶ μὴ δυναμένου εἰσεῖτι νὰ λαλήσῃ.

Ἡ κατ' ἐπιτήδευσιν φιλάρεσκος δύνανται νὰ θεωρηθῆ ὡς τέταρτον εἶδος ῥητορίσεως. Διὰ νὰ ἔχη στάδιον ὀμιλίας εὐρυχωρότερον, μισεῖ και ἀγαπᾷ κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν, λαλεῖ πρὸς τὸ σκυλάκιον ἢ τὸν ψιττακόν τῆς, αἰσθάνεται ἀνήσυχος εἰς πᾶν εἶδος καιροῦ, και εἰς πᾶν μέρος τοῦ θαλάμου. Ἐχει ψευδεῖς δυσαρρεκειάς και πλαστὰς ὑποχρεώσεις πρὸς ἅπαντας τοὺς γνωρίμους ἄνδρας τῆς· στενάζει ὅταν δὲν ἦναι περίλυπος, και γελᾷ ὅταν δὲν ἦναι περιχαρής. Ἡ φιλάρεσκος γνωρίζει μάλιστα τὴν τέχνην ἐκείνην τῆς ῥητορίας, ἥτις καλεῖται ὑπόκρισις, και τῶντι φαίνεται ὡς μὴ λαλοῦσα δι' ἄλλο τέλος εἰμὴ διὰ νὰ λάβῃ εὐκαιρίαν νὰ σαλεύσῃ κανὲν μέλος τῆς, ἢ ν' ἀλλοιώσῃ χαρακτῆρά τινὰ τοῦ προσώπου τῆς, νὰ βύβῃ πλάγιόν τι βλέμμα, ἢ νὰ παίξῃ μὲ τὸ ῥιπιδιόν τῆς.

Υπάρχουσι και ἄλλα πολλὰ ιδιώματα, γεννητικὰ τῆς πολυλογίας· ἐπειδὴ ὅμως ταῦτα δὲν περιορίζονται εἰς τὰς γυναῖκας, ἀλλ' εἰν' ἐπίσης κοινὰ και εἰς τοὺς ἄνδρας, θέλω παρελθεῖν αὐτὰ ἐν σιωπῇ.

Πολλάκις ἠπόρησα διὰ τι αἱ γυναῖκες νὰ ἔχωσι τὴν εὐρίαν τοῦ λόγου τοσοῦτον ἐντελεστερον ἡμῶν, και εἰσεῖτι δυσκολεύουμαι πασαπολὺ νὰ ἀνακαλύψω τὸ αἴτιον τούτου. Πρότερον μὲν ἐφανταζόμην ὅτι αὐταὶ δὲν δύνανται, ὡς οἱ ἄνδρες, νὰ κατέχωσι τοὺς διαλογισμούς των, και ὡς ἐκ τούτου ἀναγκάζονται νὰ λαλῶσιν ὅ,τιδήποτε ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι τὸ ὥρατον φύλον δὲν εἶναι παντάπασιν ἀλλότρια τῆς τέχνης τοῦ ὑποκρίνεσθαι και κρύπτειν τὰ διανοήματά των, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψω τὴν δοξασίαν ταύτην, και ἐπροσπάθησα νὰ εὐρω λόγον τινὰ καλῆτερον. Φίλος μου δέ τις, ἄριστος ἀνατόμος, μὲ ὑπεσχέθη κατὰ τὴν πρώτην εὐκαιρίαν νὰ ἀνατέμῃ γυναικεῖαν γλῶσσαν, και νὰ ἐξετάσῃ ἂν δὲν εὐρίσκωνται εἰς αὐτὴν χυλοὶ τινες, ἐξ ὧν καθίσταται τοσοῦτον εὐστροφος· ἢ ἂν δὲν ἦναι κατασκευασμένη ἀπὸ λεπτοτέρας ἢ εὐκαμπτοτέρας ἴνας· ἢ ἂν δὲν περιέχῃ ἰδιαιτέρους μῦς, οἵτινες τοξεύουν αὐτὴν ἄνω και κάτω τὸσον αἰφνιδίως και ταχέως· ἢ τελευταῖον, ἂν δὲν ὑπάρχωσι κεκρυμμένοι τινες ἄγωγοί, καταβαίνοντες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς και τῆς καρδίας εἰς τὸ μικρὸν τοῦτο τῆς πολυλογίας

ὄργανον, και κομίζοντες εἰς αὐτὸ διηνεκή ῥοήν ζωϊκῶν πνευμάτων. Πρέπει δ' ἐνταῦθα νὴ μὴ παραλείψω και ἄλλον τινὰ λόγον, δι' οὗ ἐξήγησέ τις τὴν μεγαλύτεραν εὐρίαν τῶν περὶ οὐτιδανότητων διαλεγόμενων, τουτέστιν ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι ἵππος ταχυδρόμος, ὅστις τρέχει τοσοῦτον ταχύτερον, ὅσον ἐλαφρότερον τὸ φορτίον του.

Ὅποιοσδήποτε τῶν λόγων τούτων και ἂν κριθῆ ὁ πιθανώτερος, εἶχε μέγα δίκαιον, στοχαζόμεαι, ὁ εἰπὼν πρὸς τινὰ ῥητόρισσαν, ἀφοῦ συνδιελέχθη μετ' αὐτῆς ὥρας τινὰς, Κυρία, πιστεύω ὅτι ἡ γλῶσσά σου χαίρει πολὺ ὅταν κοιμᾶσαι· διότι, ἐνόσω εἶσαι ἐξυπνος, οὔτε στιγμήν ἀναπαύεται.

Τὸ κατ' ἐμὲ, πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι τὸσον θαυμασίως μὲ θέλγει ἡ μουσικὴ τοῦ μικροῦ τούτου ὄργανου, ὡς δὲν ἐπιθυμῶ κατ' οὐδένα τρόπον νὰ χαλινώσω αὐτό. Ὁ μόνος σκοπὸς τῆς παρουσίας διατριβῆς μου εἶναι νὰ τὸ θεραπεύσω ἀπὸ τινὰς δυσαρεστους ἤχους, και ἐξαίρετως τὰς παρακρούσεις και διαφωνίας, αἵτινες προέρχονται ἀπὸ τῆς ὄργῆς, κακολογίας, φλυαρίας, και φιλαρέσκου ἐπιτηδεύσεως. Ἐν βραχυλογία, ἐπιθυμῶ πάντοτε νὰ κανονίζηται ὑπὸ τῆς εὐδιαθεσίας, ἀληθείας, συνέσεως, και εὐκρινείας.

ΕΚΤΑΣΙΣ, ΠΑΝΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ, κτλ.

ΚΑΤΑ τὸν Βάλθην (ἐν τῇ τρίτῃ ἐκδόσει τῆς Γεωγραφίας του, 1840) τὸ ἐμβαδὸν τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας, συμπεριλαμβανομένης τῆς Αἰγύπτου, χωρὶς ὅμως τῆς Τύνιδος, τῆς Τριπόλεως, τῆς Σερβίας, τῆς Βλαχίας, και τῆς Μολδαυίας, εἶναι 1,033,200 τετραγωνικά μίλια,* ἐξ ὧν 110,200 ἐν Εὐρώπῃ, 556,000 ἐν Ἀσίᾳ, και 367,000 ἐν Ἀφρικῇ (ἐν Αἰγύπτῳ και ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις.) Κατὰ τὸν αὐτὸν γεωγράφον, οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται εἰς 22,500,000, ἐξ ὧν 7,000,000 ἐν Εὐρώπῃ, 12,500,000 ἐν Ἀσίᾳ, και 3,000,000 ἐν Ἀφρικῇ. Τὸ εἰσόδημα λογαριάζει ὁ Βάλθης ὡς 460,000,000 φράγκων, ἐξ ὧν τὰ 100,000,000 εἶναι τῆς Αἰγύπτου. Τὸ ναυτικὸν σύγκειται ἀπὸ 23 δίχροτα, 28 φρεγάτας, και 120 μικρότερα πολεμικὰ πλοία. Τὸ τακτικὸν στράτευμα λέγεται ὅτι ἀναβαίνει εἰς 70,000· ἀλλὰ διαρκοῦντος τοῦ πρὸς τὴν Αἴγυπτον πολέμου τῆς Πόρτας συνίστατο ἀπὸ διπλάσιον τὸν ἀριθμὸν τούτου.

* 60 τοιαῦτα μίλια κάμνουσι μίαν μοῖραν.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μετὰ Εἰκονογραφίας, 65. Περὶ τῆς Τυφλότητος τῶν Δοκητισσοφῶν, 68. Ἡ ἐκ τῶν Ἐγθρῶν Ὁφέλεια, 68. Περὶ τῶν Ἀνωφελῶν Γνώσεων, 68. Περὶ τοῦ Ἀγροτικοῦ Βίου, 68. Ἡ Σμύρνη εἰς τὴν Πρώτην Ἐποχὴν τῆς, 69. Τὸ Δισάκκιον τοῦ Αἰσώπου, 70. Σημειώσεις περὶ τῆς Ἱερᾶς Γεωγραφίας, Ἀριθ. 2. 71. Ποιητικαὶ Ἰδέαι, 72. Σκέψεις ἐν Κοιμητηρίῳ, 72. Περὶ τῆς Ἀληθοῦς Εὐδαιμονίας, 72. Τὸ Παράδοξον Τάξιμον, 73. Τὸ Ἐξάσιον Σπήλαιον, 73. Ὁ Ἀριστοτέλης, μετὰ Εἰκονογραφίας, 74. Τί ἐστὶν Εὐδαιμονία; 74. Ὁ Δουποῦτρένοσ και ὁ Ἐφημέριος τῆς Καμπανίας, 75. Ὁ Ῥασσέλας, Κεφ. κγ'.-κδ'.-κε'. 77. Περὶ τῆς Πολυλογίας τῶν Γυναικῶν, 79. Ἐκτασις, Πληθυσμὸς τῆς Τουρκίας, κτλ. 80.